

Naast bestuursrechtelijke jurisprudentie, waar de toekomst zal leren hoe die zich verder zal gaan ontwikkelen nadat de Wet bodembescherming is opgegaan in de Omgevingswet, wordt er ook steeds civielrechtelijk geprocedeerd over schade die wordt geleden als gevolg van bodemverontreiniging. Dat betreft vaak schade als gevolg van koop van verontreinigde grond. In die gevallen wordt veelal de verkoper door een koper aangesproken. De grondslag van een dergelijke vordering is doorgaans een toerekenbare tekortkoming (wanprestatie) op grond van artikel 7:17 van het Burgerlijk Wetboek waarin kortgezegd is opgenomen dat een verkoper een zaak dient te leveren die eigenschappen dient te bezitten die de koper op grond van de overeenkomst mag verwachten, het zogenaamde conformiteitsvereiste.

Bodemverontreiniging, schade en verjaring

Wilbert Kroon

Trefwoorden:

- Verjaring
- Historisch geval van verontreiniging
- Wet bodembescherming
- Milieuschade

Mr. W.B. Kroon

Advocaat bij Kroon en de Keijzer Advocaten te Breda (wkroon@kroon-dekeijzer.nl)
Tel. 076-5310375

Verkopers van bouwgrond worden daarnaast ook nog wel door een (opvolgend) eigenaar aangesproken op onrechtmatig handelen omdat de verkoper verontreinigde grond als bouwgrond heeft verkocht. In de praktijk gebeurt dat meestal in gevallen waarin een gemeentelijke overheid bouwgrond heeft verkocht met een bouwverplichting. Uiteraard kan een eigenaar van bijvoorbeeld een woning die gebouwd is op verontreinigde grond ook nog proberen de veroorzaker aan te spreken, die soms ook verkoper is.

VERJARING

Bij het aanspreken van een veroorzaker op de veroorzaking van een historische verontreiniging zal de veroorzaker een beroep op verjaring van de vordering tot schadevergoeding kunnen proberen te doen. Als een vordering verjaard is betekent dat dat de rechtsoverheid teniet gaat. Het beschermde recht blijft bestaan, maar kan dan niet langer in rechte worden geëffectueerd. In de praktijk blijft in geval van een succesvol beroep op verjaring degene die de vordering heeft doorgaans met lege handen achter.

Over verjaring (en stuiting daarvan) is heel veel jurisprudentie en literatuur beschikbaar en het onderwerp is veel te complex om daarop in dit artikel volledig te kunnen ingaan.

Van belang voor dit artikel is dat er op grond van artikel 3:310 van het Burgerlijk Wetboek (BW) twee verjaringstermijnen voor milieuschade zijn. Er is ten eerste een zogenaamde "relatieve verjaringstermijn" van 5 jaar. Deze termijn begint te lopen zodra de bena-

deelde bekend is geworden met zowel de schade als de aansprakelijke persoon (artikel 3:310 lid 1 BW). Kort door de bocht: als een eigenaar weet dat de bodem van zijn eigendom is verontreinigd en wie de veroorzaker is, moet hij binnen vijf jaar daarna een vordering instellen of zijn vordering stuiten. Als hij dat nalaat, is zijn vordering verjaard. Degene die wordt aangesproken moet daar overigens wel een beroep op doen.

Daarnaast geldt er nog een zogenaamde "absolute verjaringstermijn" die voor milieuschade dertig jaar bedraagt. De vordering tot schadevergoeding van milieuschade verjaart in ieder geval door verloop van dertig jaren na de schadeveroorzakende gebeurtenis (artikel 3:301 lid 2 BW). Deze lange termijn is opgenomen in het kader van de rechtszekerheid. Dat laatste heeft te maken met de belangen van de veroorzaker, die bijvoorbeeld bij een verweer tegen de vordering in de problemen kan komen omdat het vaststellen van feiten niet goed meer mogelijk is.

Op grond van de absolute verjaringstermijn zijn alle vorderingen van schade jegens de veroorzakers van historische gevallen van verontreiniging, voor zover deze vorderingen niet tijdig zijn gestuit, in beginsel op 1 januari 2017 verjaard. Na 1 januari 1987 is er immers geen sprake meer van een historisch geval van ernstige bodemverontreiniging maar geldt alleen nog de zorgplicht van artikel 13 Wbb.

UITZONDERINGEN

Een beroep op verjaring kan tot heel onbillijke uitkomsten leiden. Voor een rechts-

vordering tot schadevergoeding van zogenaamde “verborgen personenschade”, maakt de wet bijvoorbeeld een uitzondering. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan vorderingen van asbestslachtoffers bij wie de gevolgen van blootstelling aan asbest zich soms pas veertig jaar of langer na de blootstelling aan asbestvezels openbaart (artikel 310 lid 5 BW).¹

Daarnaast is er in uitzonderlijke gevallen waarin een geslaagd beroep op verjaring tot zeer onbillijke resultaten leidt, op grond van artikel 6:2 BW, in bijzondere gevallen een ongeschreven uitzondering denkbaar.

Op dat artikel kan slechts in uitzonderlijke gevallen met succes een beroep worden gedaan. Als een bewoner er vandaag achter komt dat zijn woning, in 1985 op verontreinigde grond is gebouwd, kan deze bewoner de veroorzaker op grond van de absolute verjaringstermijn in beginsel niet meer met succes aanspreken op een schadevergoeding.² Dat kan wel als onredelijk worden ervaren maar dat alleen is onvoldoende om een rechter te bewegen de verjaringstermijn te doorbreken.

In een recent geval heeft zich echter een situatie voorgedaan waarin er door bewoners van een voormalige gemeentelijke stortplaats een geslaagd beroep kon worden gedaan op de doorbreking van de relatieve verjaringstermijn.

ARREST VOORMALIGE VUILSTORT-PLAATS BUSSUM

In een uitspraak van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden³ heeft het Hof namelijk geoordeeld dat een rechtsovereenkomst van bewoners van verontreinigde grond jegens de gemeente was verjaard. Toch werd de vordering van de bewoners toegewezen omdat het beroep van de gemeente op verjaring, gelet op de omstandigheden van het geval, volgens het Hof naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid, onaanvaardbaar was.

Dit is bij mijn weten de eerste keer dat een rechter op grond van artikel 6:2 BW, de relatieve verjaringstermijn in geval van schade door bodemverontreiniging “doorbreekt”. Het is mij overigens niet bekend of de gemeente in dit geval bij de Hoge Raad cassatie heeft ingesteld.

De gemeente Bussum heeft in 1980 percelen bestemd voor woningbouw uitgegeven. Later bleek dat er op de locatie van die wo-

ningen tot 1917 een gemeentelijke vuilstortplaats was geweest en de bodem als gevolg daarvan was verontreinigd.

De gemeente heeft hier onderzoek naar laten verrichten. De gemeente heeft de bewoners vervolgens op 14 januari 1991 over deze verontreiniging geïnformeerd. De bewoners zijn daarop met de gemeente in overleg gegaan om tot een minnelijke oplossing te komen. Een aantal bewoners (vier eerste eigenaren en één tweede eigenaar) heeft daarop op 30 december 1993 de gemeente gedagvaard. Op 7 mei 2008 heeft de rechtbank geoordeeld dat de gemeente op grond van onrechtmatig handelen aansprakelijk was voor alle door eisers geleden en nog te lijden schade ten gevolge van de geleverde verontreinigde grond.

De gemeente werd dus aangesproken op onrechtmatig handelen jegens de opvolgend eigenaren van de grond omdat zij verontreinigde grond met een bouwplicht had verkocht. De rechtbank oordeelde dat de gemeente daarmee niet alleen onrechtmatig handelde jegens de eerste kopers maar ook jegens de rechtsopvolgers daarvan. Op grond daarvan heeft de gemeente een vaststellingsovereenkomst gesloten waarin afspraken werden gemaakt over de te vergoeden schade. Daarnaast heeft de gemeente voor de andere eerste eigenaren een Garantierегeling opgesteld. Voor (andere) tweede bewoners, die niet aan de procedure hadden deelgenomen, gold de Garantierегeling niet.

De bewoners die in beroep gingen bij het Hof hadden dan ook niet deelgenomen aan de procedure die in 1993 was gestart en waren zogenaamde tweede eigenaren die hun woning niet van de gemeente hadden gekocht en kwamen niet in aanmerking voor de Garantierегeling.

De rechtbank oordeelde dat de vordering van deze bewoners op grond van de zogenaamde relatieve (korte) verjaringstermijn was verjaard. De rechtbank was wel van mening dat de tweede bewoners in strijd met het gelijkheidsbeginsel niet onder de reikwijdte van de Garantierегeling waren gebracht en veroordeelde de gemeente de schade van deze tweede bewoners conform de Garantierегeling te vergoeden.

Ook het Hof oordeelde in hoger beroep dat de vordering van de bewoners was verjaard maar oordeelde dat noch het gelijkheidsbeginsel noch het vertrouwensbeginsel door

de gemeente was geschonden. Toch wees het Hof de vordering van de bewoners toe omdat het Hof van mening was dat het beroep op de gemeente op verjaring gelet op de omstandigheden van het geval, naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar was.

De omstandigheden die het Hof daarbij zwaar liet wegen waren dat de gemeente er herhaaldelijk op had aangedrongen gezamenlijk op te trekken en dat de bewoners actief hadden deelgenomen aan de groep bewoners die overleg voerden met de gemeente. Het had daarom op de weg gelezen van de gemeente om de bewoners die niet deelnamen aan de procedure die in 1993 was gestart, te waarschuwen voor een eventueel beroep op verjaring dat zij ten aanzien van de niet aan de procedure deelnemende bewoners zou gaan doen. De gemeente diende dus ook deze eigenaren voor de Garantierегeling in aanmerking te laten komen.

AFRONDING

Alle vorderingen jegens de veroorzaker van een historisch geval van bodemverontreiniging zijn na 31 december 2016, op grond van de zogenaamde absolute verjaringstermijn van 30 jaar, in beginsel verjaard. Verjaring blijft voor eigenaren die worden geconfronteerd met een bodemverontreiniging een punt van aandacht. Te lang blijven stilzitten wordt in verjaringszaken doorgaans afgestraft. In bijzondere gevallen, zoals in de hiervoor geschetste casus van de stortplaats in Bussum, kan er nog een ont-snapping mogelijk zijn als een rechter oordeelt dat een beroep op verjaring gelet op de omstandigheden van het geval, naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is.

NOTEN

1. *Er zijn nog meer wettelijke uitzonderingen die ik verder niet bespreek, zie bijvoorbeeld in artikel 3:310a BW, de absolute verjaringstermijn van 75 jaar voor de opeising van cultuurogoderen.*
2. *Voor de goede orde wijs ik nog op de zogenaamde verplichte aankoopregeling van artikel 56 e.v. van de Wbb die in sommige specifieke gevallen nog een oplossing kan bieden.*
3. *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 2 februari 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:610, JM 14-06-2016, afl. 6, nr. 80.*